

PE MARTA EN MARIA SINT-KRUIS

HET FIJNE VAN ZITTEN IS DAT JE DAARNA WEER OPSTAAT

Over stoelen, banken, paaltjes... en zitten - deel 1

Mark Van de Voorde wandelt deze zomer door Brugge. Het vele zitmeubilair dat hij passeert roept bij hem de ene na de andere bedenking op.

Het fijne van zitten is dat je daarna weer opstaat. Die gedachte schoot me door het hoofd, toen ik rondkierde in mijn geliefde Brugge. Hoewel de hele binnenstad afstapbaar is en alles op loopafstand van elkaar ligt, kun je onderweg overal gaan neerzitten. Is het niet op een donkergroene bank met drakenvoet, dan is het op een lichtgroene ijzeren stoel, een zitpaaltje, een stenen muurtje of - uiteraard - een terrasstoel bij de horeca.

Brugge is één groot salon. Ook een salon in de betekenis van een

plek om te filosoferen: over zitten en opstaan bijvoorbeeld. Want alle stoelen, banken, trappen, muurtjes, paaltjes en bordessen die uitnodigen om te gaan zitten, vertellen ons uiteindelijk dat de mens gemaakt is om onderweg te zijn in daden en gedachten. Ook de leerlingen van Emmaüs moesten even gaan zitten om tot dat inzicht, op adem en tot het besluit te komen dat ze niet huiswaarts moesten keren maar voorwaarts moesten gaan.

Gestapeld

Waarom heet een stoel stoel? Die vraag stelde Plato zich in *Cratylus*, zijn dialoog over de taal. Hij concludeerde dat ooit iemand voor het voorwerp stoel een letterlijk vanzelfsprekend woord moet hebben

bedacht. Wat er ook van zij, aan stoelen zie je meteen dat je er kunt op zitten. Zelfs als ze gestapeld zijn.

Zoals in de vroege ochtend op sommige terrassen, in afwachting van het opkomen van de zon en het aankomen van de toerist. Stoelen gezeten op elkaars schoot. Zijn het stoelen die wachten om gebruikt te worden, of zullen ze overtollig blijven? Dat hangt van de drukte af.

Ook mensen voelen zich soms als gestapelde stoelen. Opzijgezet. Ze vragen zich af of de club, de groep of het team hun inbreng ooit nuttig zal achten. Het is pijnlijk als mensen het gevoel hebben dat ze overtalig en dus overtollig zijn.

Jawel, ze blijven 'in de schoot' van de club, de groep of het team. Ze mogen aanschuiven bij de bijeenkomst of vergadering, maar 'een bank vooruit' krijgen ze niet als de taken en de titels worden uitgedeeld. Al wat ze zeggen of voorstellen, blijft 'op stapel staan'.

Duet

Aan een stoel mag je nooit gekleefd zijn. Toch is dat vaak dé reden waarom het bestuur verstart en de vereniging, de parochie of de onderneming wegens zuurstofgebrek amechtig wordt. Gekleefd aan de grond zijn alvast niet de (nieuwe) groene stoelen die overal op Brugse pleinen en in Brugse parken te vinden zijn.

Dat je ze kunt verplaatsen is de bedoeling. Soms staan twee stoeltjes bij elkaar, naar elkaar gekeerd. Al in gesprek met elkaar, nog vóór iemand er plaats heeft genomen. Ze nodigen uit tot een duet. Maar het hoeft niet. Je kunt ook het stoeltje verplaatsen, wanneer je alleen wilt zijn. Of je kunt er andere stoelen bij plaatsen, als je gezelschap wilt houden. Gezelschap is een mooi woord: elkaars gezelschap zijn, elkaars metgezel,

elkaars reisgenoot door het leven van zitten en opstaan.

Die idee van losse stoeltjes komt uit New York. De voorheen gemeenden pleinen zaten plotsklaps vol. Iemand sleepte een stoeltje achter zich aan en ging elders alleen zitten dromen, kijken of lezen. Anderen schoven stoeltjes bij elkaar voor een rondje praten en genieten. De publieke ruimte werd als het ware een salon of een lounge in openlucht. Hoe komt dat? Urbanist William Whyte (1917-1999) had vastgesteld dat mensen graag verpozen op pleinen, maar de neiging hebben om te gaan zitten aan de randen. Desnoods zetten ze zich neer op muurtjes of vlijden ze zich neer op trappen.

Ons zitgedrag wordt minder gestuurd door het zitcomfort dan door het sociale comfort dat wordt bepaald door twee menselijke verlangens: het verlangen om gerust gelaten te worden en het verlangen om contacten te leggen. Ze lijken tegengesteld, maar ze zijn complementair. Elke mens wil zichzelf zijn én deel uitmaken van een gemeenschap. Hoe gaan wij om met dat dubbele verlangen van onze naasten? Respect mag geen afstandelijkheid worden, interesse geen opdringerigheid.

(vervolg op pagina 3)

Drie puntjes

In de Geldmuntstraat staan drie stenen zitpalen.

Ze lijken wel de drie puntjes op het einde van een open zin. Beletselteken heten die drie puntjes in de taalkunde.

Heerlijk woord: het beletselteken belet dat de zin wordt beëindigd. De gedachtegang wordt niet afgemaakt en de spanning wordt opgedreven. Kortom, mysterie!

We weten niet wat volgt of we moeten het verhaal zelf invullen. Alles kan ...

Zo is het ook met ons leven.

Als we zijn gaan zitten – om te rusten of te denken, om te genieten of te piekeren – en weer opstaan om verder te gaan, heeft niet het Lot de weg bepaald.

En hopelijk heeft ook niet de carrièreplanning de route uitgestippeld. Laat toeval – in de mooie betekenis van wat je toevalt onderweg – je uitnodigen om volop te leven.

Het leven is pas af, als het afgelopen is.

En dan nog, dan staan er drie puntjes achter ons leven die God in zal vullen.

Colofon

DIENST PAROCHIEBLADEN
Halewijnlaan 92, 2050 Antwerpen
03 210 08 30
dienst.parochiebladen@kerknet.be

ALGEMENE REDACTIE
Halewijnlaan 92, 2050 Antwerpen
03 210 08 40
redactie.kerkenleven@kerknet.be
secretariaat.kl@kerknet.be
www.kerkenleven.be

PUBLICITEIT
Trevi plus bvba
Meerlaan 9, 9620 Zottegem
09 360 48 54 • fax 09 367 49 88
katrien.lannoo@treviplus.be
www.treviplus.be

Copyright
Alle teksten, foto's en beeldmateriaal uit **KERK & leven** zijn auteursrechtelijk beschermd. Zonder toestemming van de uitgever mogen ze op geen enkele wijze worden verspreid. De uitgever is niet verantwoordelijk voor de inhoud van de advertenties. Lezersbrieven moeten naam en adres vermelden. De redactie behoudt zich het recht teksten in te korten of te weigeren.

KERK & leven is een uitgave van
Studiecentrum Kerk en Media vzw

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER
Herman Cosijns

Diocesane redactie Brugge
Liselotte Anckaert, 050 44 49 50,
liselotte.ankaert@kerknet.be
Bertrand Goethals, 09 225 16 26,
bertrand.goethals@kerknet.be
Potterierei 72, 8000 Brugge

**Plaatselijke redactie
en abonnementen**
Rekeningnummer:
BE22 4752 0671 0147
Pastorieweg 15

Foto's Kerk en Leven
Alle foto's zijn genomen door
eigen medewerkers

**Hugo Pieters, pastoor-moderator
Federatie Sint-Kruis**
Brieversweg 332
tel./fax: 050 35 55 78
pesintkruis@gmail.com

Wilfried Desrumaux, diaken
Kastanjelaan 4
tel. 050 35 83 54
wilfried.desrumaux@telenet.be

Bart Verhelle, diaken decanaat
Moerkerkse Steenweg 391
tel. 0492 316 993
bart.verhelle@live.be

Lien Lecompte
Parochieassistentie federatie Sint-Kruis
0477 09 13 49
kerkenlien@gmail.com

Federaal rekeningnummer:
BE77 7510 0283 2642

**Secretariaat
Sint-Thomas van Kantelberg**
Brieversweg 332
Dinsdag van 9.30 tot 11.00 uur
Vrijdag van 9.30 tot 12.00 uur
tel./fax 050 35 55 78
federatiesintkruis@gmail.com

Secretariaat H. Kruisverheffing
Pastorieweg 15
Maandag van 9.30 tot 11.30 uur
hkruisverheffing@gmail.com

VIERINGEN EN DIENSTEN

Liturgische vieringen

HK = HEILIGE
KRUISVERHEFFING
ST = SINT-THOMAS
VAN KANTELBERG

Zaterdag 19 augustus in HK
18.00 u. Eucharistieviering
voor een overledene.

Zondag 20 augustus in ST
10.30 u. Eucharistieviering
voor Stefaan Vankerschaever, over-
leden pastoor van Sint-Thomas.

Woensdag 23 augustus in HK
09.00 u. Morgengebed
Getijdengebed in de kapel.

Woensdag 23 augustus in ST
18.00 u. Eucharistieviering
voor een overledene.

Zaterdag 26 augustus in ST
18.00 u. Eucharistieviering
voor een overledene.

Zondag 27 augustus in HK
10.30 u. Eucharistieviering
voor Amanda Debaets en Henri
Saron.

De vrome kudde

Auto Ingezonden door Jef Mertens

Bij een verkeerscontrole zegt de
agent boos:

– Deze roestbak kun je toch geen
auto noemen!

Antwoordt de bestuurder:

– Ik ben het helemaal met u eens.
Daarom heb ik ook geen rijbewijs.

Auto bis Ingezonden door David
Goossens

Een man doet opgewonden
aangifte van de diefstal van zijn
auto. De politieagent vraagt of de
man een persoonsbeschrijving van
de dief kan geven. Zegt de man:

– Neen, ik kon hem niet
herkennen. Hij droeg namelijk een
bivakmuts. Maar zijn
nummerplaat heb ik wel
genoteerd!

Even bezinnen

Leven op en rond de parochies

SECRETARIATEN

**De secretariaten zijn gesloten
tot en met 1 september.**

Sint-Thomas van Kantelberg
Brieversweg 332
Dinsdag van 9.30 tot 11.00 uur
Vrijdag van 9.30 tot 12.00 uur
050 35 55 78
federatiesintkruis@gmail.com
pesintkruis@gmail.com

Heilige Kruisverheffing
Pastorieweg 15
Maandag van 09.30 tot 11.30 uur
hkruisverheffing@gmail.com

U kunt ook veel informatie vinden
op onze website
www.parochiessintkruis.be

OPEN KERKEN

De kerkgebouwen zijn open voor
persoonlijk gebed en bezinning.
Heilige Kruisverheffing:
dagelijks van 09.30 uur tot 17.00
uur.
Sint-Thomas van Kantelberg:
elke woensdag van 14.00 tot 15.00
uur

PAROCHIAAL ZANGKOOR
Repetitie **elke 1ste en 3de woens-
dag om 19.00 uur** in de Emmaüs-
kapel.

**WE VERWELKOMEN IN ONZE
GEMEENSCHAP**
Mino en Nolan Machado, ge-
doopt op 5 augustus in Sint-Tho-
mas van Kantelberg.

FACEBOOK

Neem een kijkje op de facebookpa-
gina van onze federatie - je hoeft
daarvoor geen profiel te hebben
of aan te maken - op de pagi-
na <https://www.facebook.com/Federatie-Sint-Kruis-110030777310715>

Wel opletten als u foto's doorstuurt.
In verband met de wet op de priva-
cy is het belangrijk dat al wie op de
foto staat akkoord is om die op fa-
cebook te zetten. Dus wil dit er ze-
ker bij vermelden dat Lien dit dui-
delijk weet.

NEOS SINT-KRUIS
**Zondag 3 september: voorstel-
ling jaarprogramma 2023-2024.**
't Couvent om 10.30 uur.
Iedereen welkom!

ZONDAGSGEBED

Twintigste zondag door het jaar

U bent mijn God, ik zoek naar U, mijn ziel heeft dorst naar U, mijn lichaam smacht naar U, dor als een land dat snakt naar water.
Zo kijk ik naar U uit in uw heiligdom, uw kracht en uw heerlijkheid wil ik aanschouwen.
Uw liefde is mij liever dan leven, mijn lippen zingen van U.
Zo wil ik U prijzen mijn leven lang, met geheven handen uw naam herhalen.
Dan heb ik de weelde die mijn hart begeert en juichen mijn lippen van U.
Zelfs op mijn bed moet ik aan U denken; als ik waak in de nacht ben ik bezig met U.
Want U bent altijd mijn helper geweest, in de schaduw van uw vleugels was ik opgetogen.
Mijn ziel hangt aan U, wil dicht bij U zijn, uw rechterhand zal mij blijven vasthouden.

Psalm 63, 2-9

HET FIJNE VAN ZITTEN IS DAT JE DAARNA WEER OPSTAAT

Over stoelen, banken, paaltjes... en zitten - deel 1

Opschuiven

Soms hebben mensen nood aan een lange zit om hun verhaal te vertellen van vallen en opstaan, weer vallen en verslagen neerzitten, toch aankomen en ten slotte settelen. Om

op verhaal te komen is meer nodig dan een stoeltje dat je even bij-schuift.

Ook wie echt wil luisteren, moet een hele weg afleggen. Hij moet de tijd krijgen en de tijd nemen om

op te schuiven van zijn vooringenomen positie naar de plaats van de verteller. Hij mag zich niet willen opdringen, hij moet een zitbankruimte laten die niet hij maar de verteller overbrugt.

De rode ijzeren banken op het Beursplein deden mij daaraan denken. Ze beginnen aan de ene kant laag zonder rugleuning en eindigen, na een slingerbeweging, aan de andere kant met een stevige rugleuning. Mogen beluisterd worden is kunnen opschuiven van verenzaamd zijn naar zich geruggesteund weten.

Mark Van de Voorde

(In volgende aflevering van *Kerk&Leven* volgt het tweede en laatste deel van deze stoetenwandeling door Brugge)

Uit de liturgische kalender

Zondag 20 augustus:

Twintigste zondag door het jaar:
Vrouw, ge hebt een groot geloof
(Mt. 15, 21-28).

Zondag 20 augustus:

H. Bernardus, abt en kerkleraar:
Bernard, geboren in 1090 te Dijon, wordt monnik in Cîteaux nadien abt van Clairvaux. Hij is een geliefd leidsman ook raadgever van pausen en koningen. Als scheuringen de kerk verdelen trekt hij onvermoeibaar Europa door om vrede en eenheid te herstellen. Hij predikt de kruistocht maar in dat alles blijft hij de man die stilte liefheeft en het gebed verzoekt om door te dringen in het mysterie van God. Hij is bovenal een man van contem-

platie. Hij schrijft veel vooral van theologische aard. Hij sterft in 1153.

Maandag 21 augustus:

H. Pius X, paus:

Giuseppe Sarto wordt in 1835 in Venetië geboren. Hij wordt priester gewijd, nadien bisschop, tenslotte tot Paus verkozen in 1903. Hij munt uit door zijn eenvoud, zijn armoede en zijn grote geestkracht. Hij vernieuwt het ware christelijk leven van de gelovigen die hij uitnodigt tot een actieve deelname aan de liturgie en weet ook radicaal op te treden in een tijd waar alle kennis van bijbel en theologie in vraag gesteld wordt. Hij sterft op 20 augustus 1914.

Dinsdag 22 augustus:

Maria Koningin:

Verheerlijkt tot in haar lichaam verschijnt Maria ons in de glorie van haar Tenhemelopneming als de hoogste en mooiste vrucht van de verlossing. Als moeder van Hem wiens 'Rijk geen einde kent', is zij ook voor alle mensen een machtig voorspreekster op hun weg naar de heerlijkheid van de kinderen Gods.

Woensdag 23 augustus:

H. Rosa van Lima, maagd:

Rosa, geboren in 1586 in Lima in Peru, is de eerste heilige van het nieuwe continent. Als lid van de derde orde, beleeft zij thuis het dominicaans ideaal van beschouwing en apostolische vruchtbaarheid. Ze is

missionaris van de Indianen die ze probeert voor het geloof te winnen.

Donderdag 24 augustus:

H. Bartolomeüs, apostel:

Bartholomeüs, ook Natanaël genoemd, is afkomstig van Cana. Hij wordt door Filippus naar Jezus geleid en is zo een van de eerst geroepen. Van zijn apostolische activiteit na Pinksteren weet men niets met zekerheid. Volgens een bepaalde traditie zou hij het evangelie verkondigd hebben in India waar hij ook de marteldood zou gestorven zijn.

Vrijdag 25 augustus:

H. Lodewijk:

Lodewijk IX (1214-1270) wordt op

22-jarige leeftijd koning van Frankrijk. De opvoeding van zijn elf kinderen neemt hij zelf op zich. Als koning is hij altijd bedacht op vrede en rechtvaardigheid. Hij beleeft zijn geloof deemoedig in gebed, in zorg voor de armen en in Francaanse vreugde. Hij neemt deel aan de kruistochten en sterft te Carthago.

Vrijdag 25 augustus:

H. Jozef Calasanz, priester:

Jozef (Aragon 1557) opent te Rome de eerste kosteloze school voor volkskinderen. Bewogen door de opvoeding van de armste kinderen sticht hij een congregatie die zich verspreidt over Europa. Hij sterft te Rome in 1648.

Een luisterend oor, een helpende hand

ZIEKENBEZOEK OF COMMUNIE

Je bent ziek of hoogbejaard ...

Je kan niet naar de eucharistieviering komen: dan kan de H. Communie aan huis gebracht worden. Contacteer pastoor of diaken (zie colofon).

Je wenst bezoek van een parochiale medewerker, contacteer Hedwin De Cuyper 0496 15 16 53 (Sint-Thomas)

TELE-ONTHAAL:

PRATEN IS DE EERSTE STAP, BEL 106.

Vragen over relatieproblemen, eenzaamheid, gezondheid, verslaving, depressie, zelfdoding...? Tele-onthaal is bereikbaar 24 uur op 24, 7 dagen op 7, telefonisch via het noodnummer 106 of online via www.tele-onthaal.be.

ZELFDODING

Vragen over zelfdoding? Je kan anoniem terecht op het **gratis noodnummer 1813**.

Liever chatten dan praten?

Surf naar de website, dagelijks van 19.00 tot 21.30 uur www.zelfmoord1813.be

FINANCIËLE OF

MATERIËLE NOODSITUATIE

Contacteer de Sint-Vincentiusvereniging St-Kruis

0476 30 80 87

of Open Balie, Baliestraat 5, Brugge, elke dag van 10.00 tot 11.30 uur,

telefoon 0493 88 46 87

antoon.vandeputte@telenet.be

NOOD AAN ONDERDAK

24 uur op 24 en 7 dagen op 7: Regionale Crisisopvang, Katelijnevest 15, Brugge, tel. 050 66 30 81 crisisopvang@cawregiobrugge.be

Zie ook onze website

www.parochiessintkruis.be

Registreer u op onze website

Dankzij onze website haalt u méér uit uw abonnement.

Surf snel naar www.kerkenleven.be en registreer u met uw abonneenummer.

Welke voordelen zijn daaraan verbonden?

- U kunt extra artikels lezen, met name het nieuws uit alle bisdommen
- U krijgt onbeperkt toegang tot ons volledige archief, dat teruggaat tot 2006
- Met één klik deelt u artikels via de sociale media (zoals Facebook of Twitter)
- Op elk artikel kunt u reageren en zo uw mening laten horen

U vindt uw abonneenummer (8 cijfers) op de cover van **KERK & leven** boven uw naam.

www.kerkenleven.be

Uit den grooten volkskalender van Paul Van Zummeren

Kristien VAN ZUMMEREN

Het blaadje van onze volkskalender voor gisteren was met gouden krullen versierd. We vierden dan immers een zeer belangrijke heiligendag: Onze-Lieve-Vrouw Hemelvaart. Rond die dag hangen heel wat volkse legenden. Zo zouden bijvoorbeeld de kerken van Laken, Lebbeke en Hakendover er gekomen zijn nadat Maria door middel van een zijden draad had aangewezen waar die kerken precies moesten worden gebouwd. In Laken hebben ze naar 't schijnt die zijden draad eeuwenlang bewaard en gebruikt om rond de hals van kinderloze vrouwen te leggen. Daardoor zouden ze niet alleen zwanger worden maar ook nog een gelukkig kraambed krijgen. Trouwens, daardoor is volgende uitdrukking tot stand gekomen:

**LIEVE VROUWKE VAN LAKEN,
LAAT ONS EEN KINDEKE MAKEN,
NIET TE GROF OF NIET TE FIJN,
ZOALS EEN KNAP BOELEKE MOET ZIJN.**

In de Leiestreek werd de Mariafiguur vooral vereerd omdat ze meteen ook de patrones was voor het slagen van de vlasoogst. Daar zit namelijk een verhaal aan vast. In Lebbeke zou eens een weduwe hebben gewoond die zei: "Wanneer het vlas op deze akker dit jaar goed lukt, dan zal ik op die plaats na de oogst een kerk laten bouwen." De weduwe zaaide het vlas en in de daarop volgende nacht liet Onze-Lieve-Vrouw dat pas gezaaide vlas groeien en rijpen.

Voor deze dag zijn er ook heel wat weerspreuken. Het weer zou dan bijvoorbeeld kunnen omkeren, want, zegt een spreuk:

**OP ONS LIEF VROUWKE'S HEMELVAART,
KEERT HET WEER ZIJNE STAART.**

BOEK KUNST

Vincent achterna

Deweer raakt meer en meer gefascineerd door dit in nevelen gehulde maar essentiële puzzelstukje uit het leven van Van Gogh. Wat gebeurde daar? Pas in maart 1886 verliet Van Gogh onverwachts België. Hij ging inwonen bij zijn broer Theo in Parijs, De paar jaar die volgden veranderde hij de mee de Europese kunst.

Het boek is ook een ode aan de geuzenhoek. Sterft straks de laatste protestantse enclave op het Vlaamse platteland uit? De enige overgebleven plek in België waar het protestantisme sinds de zestiende eeuw onafgebroken werd beleeden? Of krijgt het geloof, als baken van zekerheid in een veranderlijke wereld, hier toch opnieuw de wind in de zeilen?

Het begon ooit met slechts een handvol (...). Trekt het protestantisme hier binnenkort nog eens aan, voor een nieuwe cyclus van vijfhonderd jaar? Om over na te denken na het lezen van de verhalen van deze vreemde evangelist. (eds)

Lander Deweer,
De vergeten voettocht van Vincent van Gogh,
Atlas Contact, Amsterdam,
197 blz., 22,99 euro,
ISBN 978 90 4504 821 5.

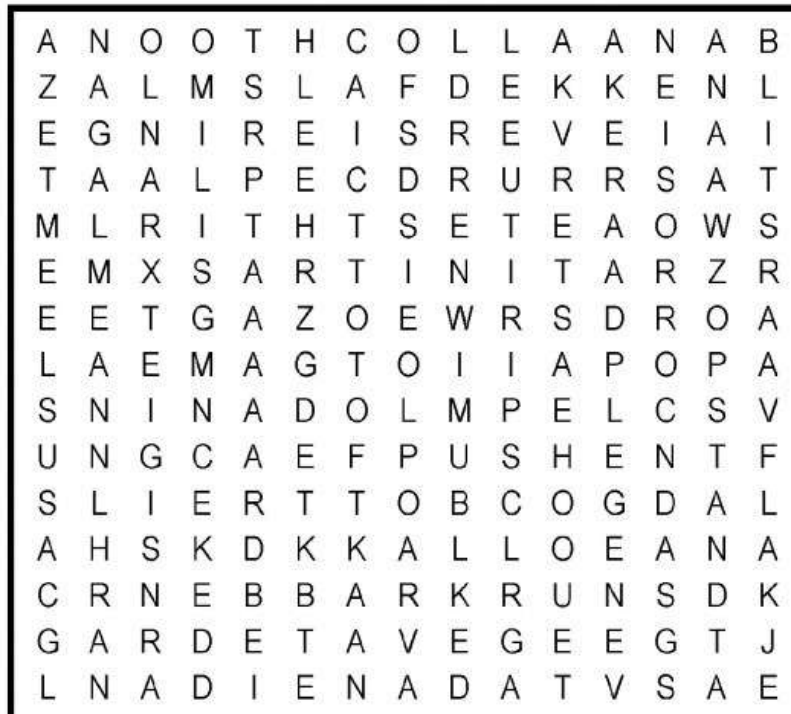
Lander Deweer

De wereldberoemde schilder Vincent Van Gogh (1853-1890) werkte in 1879 als evangelist in de Belgische mijnstreek Borinage en besloot na een zware tijd in deze streek om te proberen om van kunstenaar zijn beroep te maken.

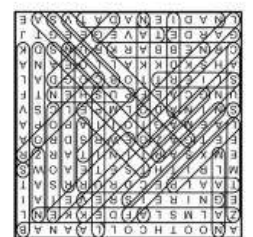
Op een dag ontdekt journalist en meestersverteller Lander Deweer dat in het meest opvallende graf van Korsele - de zogeheten protestantse enclave Geuzenhoek - een vergeten vertrouwenspersoon van Vincent van Gogh begraven ligt: Abraham van der Wacyen Pieterszen.

In de zomer van 1879 liep de toen zesentwintigjarige Van Gogh drie dagen en twee nachten om in Korsele deze schilderende dominee te ontmoeten. Hij wilde hem koste wat het kost zijn prille schetsen tonen. Was dit het moment dat Van Gogh besloot om kunstenaar te worden?

WOORDZOEKER

© Puzzelpro

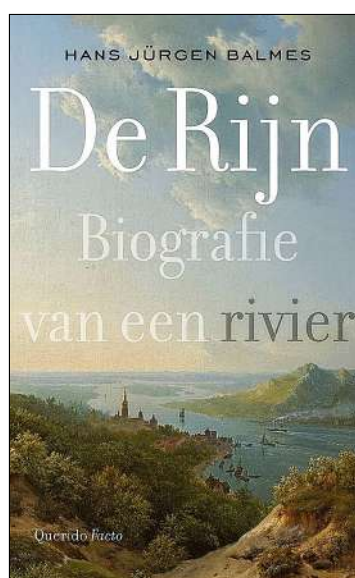

De woorden hieronder zitten horizontaal, verticaal en diagonaal in alle richtingen in de puzzel verstopt. Ze kunnen elkaar overlappen. Zoek ze op en streep ze af. De overgebleven letters vormen achter elkaar gelezen de oplossing.

AARDBEI	CHLOOR	GEVAT	OPSTAND	SPIRITUEEL
AFDEKKEN	CONGA	KALFVAARS	PIXEL	VERLOFDAG
ALLOCHTOON	CORROSIE	KERSTZANG	PLAAT	VERSIERING
ASTER	DEUGD	KRABBen	PUSHEN	ZALMSLA
BANAAL	EIWIT	NAAKTFOTO	RAADPLEGEN	ZETMEEL
BLITS	ENTREE	NADAT	RAMINS	ZWAAN
BLUES	FIETSTAS	NADIEN	ROOMSOES	
CASUS	FLIRT	NAGALM	SCHAGEN	
CHICAGO	GARDE	OERKNAL	SLIERT	

BOEK EUROPA

Verhaal van een rivier

Hans Jürgen Balmes

De Rijn is een machtige rivier, economische en natuurlijke levensader van zoveel Europese landen. De Duitse schrijver Hans Jürgen Balmes beschrijft een biografie van de rivier, aan wiens oever hij zelf - in Koblenz geboren is.

Het is een complex verhaal. De Rijn ontspringt in Graubünden, in de Zwitserse Alpen, waar twee bronrivieren (de Voor-Rijn en de Achter-Rijn) ontspringen.

De Rijn mondt uit in Nederland, maar dan onder de naam de Waal die veruit de waterrijkste arm van de Rijn in Nederland (65% van de waterafvoer) is en ook belangrijk voor de scheepvaart.

Om het nog moeilijker te maken: de Rijn ontstond miljoenen jaren geleden in het midden van zijn huidige loop, waar zeekoeien zwommen in een tropische zee. Doordat de kustlijn langzaam naar het westen verschoof en het water stroomopwaarts een nieuwe loop vond, werd de rivier allengs langer. Dus de bron in de Alpen was heel lang helemaal niet de bron van de rivier. Het verhaal begint dus in Bingen, ongeveer in het midden van de loop van de rivier. Daar lag een breuklijn in de aardkorst, vulkanisch van aard, waar zich langzaam een rivierbedding in uitsleet. „Pas achttien jaar geleden, na de laatste Ijs-tijd, vond hij de weg naar de rivierbedding zoals we die nu kennen. Hij is een van de oudste rivieren van Europa, terwijl zijn dal een van de jongste is is.”

Het ontstaan van de Rijn druist dus in tegen de eenvoudige logica van bron en monding. Volgens de auteur is de Rijn - beter gezegd de huidige Rijn - een rivier van het antro-

pocéen, het tijdperk van de mens. De mens drukte zijn stempel op de rivier. De rivier is verbonden met verleden en toekomst.

Lees bijvoorbeeld ook de straffe hoofdstukken over de Rheinwiesse, de gevangenkampen voor Duitse soldaten aan de oever van de rivier, of het onwaarschijnlijke verhaal van de drie bruggen over de rivier, in de Eerste Wereldoorlog gebouwd om de frontlijn te bevoorraden. Omdat het ook een geologische geschiedenis is, met verhalen over tijden toen er nog geen mensen in Europa waren verschenen, is dit boek ook een bezinning op wat de geschiedenis is. De beschouwing van het verleden toont ons onze eigen geschiedenis, die in het grote verhaal slechts een ogenblik is. Dat moet nederig maken en aanzetten tot een sterker bewustzijn. (eds)

Hans Jürgen Balmes,
De Rijn. Biografie van een rivier,
Querido Facto, 521 blz.,
37,99 euro,
ISBN 978 90 214 597 69